

SERRA

D'OR

731 NOVEMBRE 2020
6,10 €

Pere Casaldàliga,
empatitzar amb els febles
Carme Escalles
Àlvar Valls. El «virus Verdaguer»
Zeneida Sardà
Lluch, il·lustrat contra l'essencialisme
Joan Esculies
Antoni Vidal Ferrando, 75 anys
Miquel Àngel Vidal
Martín Villa i el relat de la Transició
Xavier Domènech
Quan la política oblidava la cultura
Francesc-Marc Álvaro
Les «Madonne» de Raffaello
Joan Isart
Txell Feixas Torras,
fer de corresponsal a l'Orient Mitjà
Nina Valls

JOAN PERUCHO,
100 ANYS DEL NAIXEMENT
Víctor Garcia Tur
Eduardo Suárez

Quan la política oblida la CULTURA

per Francesc-Marc Álvaro

Una vegada més, la nova consellera de Cultura, Àngels Ponsa, es trobarà amb el fet que encara que tingui plans interessants per al sector cultural, no disposarà de gaire temps per aplicar-los, ja que s'acosten unes eleccions.

Es recorda molt la petjada del Noucentisme, però, a l'hora de la veritat, és com si escopissin sobre la calavera d'Enric Prat de la Riba. Res de res. El balanç és desfibrador i eloqüent: cinc consellers de Cultura en quatre anys. La darrera remodelació del Govern de la Generalitat ha portat Àngels Ponsa a dirigir un departament que, des del punt de vista del catalanisme, hauria de ser emblemàtic. El despatx principal del Palau Marc ha vist passar fugaçment les figures de Santi Vila, Lluís Puig, Laura Borràs i Mariàngela Vilallonga. És un despropòsit que no deixa gaire bé les dues formacions polítiques que integren el Consell Executiu, Junts per Catalunya i Esquerra Republicana.

Les conseqüències del procés sobiranista han impactat en tota la vida institucional i, per tant, també

han afectat la Conselleria de Cultura. En aquest sentit, és innegable que la substitució del conseller Puig, actualment a l'exili a Bèlgica, té relació directa amb el col·lapse posterior als fets d'octubre de 2017, l'aplicació de l'article 155 i les eleccions catalanes que va convocar Mariano Rajoy des de Madrid. Però, més enllà d'aquestes circumstàncies excepcionals, està fora de discussió que canviar responsables d'una conselleria a aquesta velocitat indica molt poc interès per la matèria concernida. És una manca de respecte per a la ciutadania i també vers el sector cultural. Les queixes dels operadors que mouen les indústries culturals i la creació estan plenament justificades en aquest cas.

És flagrant la contradicció entre el discurs oficial independentista que promet un país millor en tots els àmbits i l'escassa atenció que el

«Cinc consellers de Cultura en quatre anys. [...] Està fora de discussió que canviar responsables d'una conselleria a aquesta velocitat indica molt poc interès per la matèria concernida.»

«Cal fer una reflexió ambiciosa i sincera sobre les polítiques culturals en el present i el futur del país.»

Govern independentista presidit per Quim Torra ha prestat a la política cultural, quan resulta que és un dels elements estratègics d'un nou enfocament econòmic, basat en el coneixement, la innovació i el valor afegit. També és estrany si considerem que l'actual president és un activista cultural que ha exercit com a editor i escriptor, i que té una idea clara de la transcendència enorme d'aquesta dimensió de les polítiques governamentals. Les coses no es fan així. Segur que la consellera Ponsa —que coneix bé el món cultural i l'Administració— té plans interessants al cap, però no disposarà de gaire temps per aplicar-los.

Cal fer una reflexió ambiciosa i sincera sobre les polítiques culturals en el present i el futur del país. La discussió sobre l'escassa dotació pressupostària del Departament de Cultura és imprescindible, però

Foto: Pilar Aymerich

Foto: Barceló

Dos dels consellers de Cultura dels governs de Jordi Pujol: Max Cahner, home d'acció que no deixava ningú indiferent, i Joan Rigol, que va intentar tirar endavant un pacte cultural que no es va acabar concretant.

hem de mirar més aspectes. Sobre el paper, els pressupostos de la Generalitat d'enguany dediquen un percentatge de l'1,1% a la cultura, una xifra que acaba sent realment el 0,75%, si agafem l'import consolidat, que és aquell que no té en compte la despesa financera i finalista. Parlem de 286,6 milions d'euros, una quantitat que és del tot insuficient, si no perdem de vista que, des dels temps de la Mancomunitat, la cultura és un dels elements nuclears del programa d'institucionalització de l'autogovern. És una obvietat, però, malauradament, toca fer memòria. El fil roig del catalanisme passa per la cultura, com ho fa per l'educació i pel benestar.

Deia que cal mirar més aspectes a banda de la qüestió pressupostària. No es tracta d'esbossar un programa cultural, objectiu que es troba lluny de la voluntat i de les habilitats de qui firma aquest article, sinó d'apuntar alguns fenòmens que, a dia d'avui, condicionen el desplegament d'una política cultural en els termes imaginats per aquells que comparteixen la premissa que Catalunya és una nació. Penso en ítems com la globalització, la deslocalització cultural, les noves migracions, el debat sobre les formes de pagament dels continguts culturals, el finançament de la creació, el replantejament de

la distribució i el consum de cultura, l'estatut de la propietat intel·lectual, les relacions entre el *mainstream* i els àmbits alternatius o emergents, els mecanismes de la crítica cultural i de validació del prestigi, la revisió del cànon, el debat sobre els efectes del turisme, la transformació del paper del creador respecte d'algunes indústries, la funció de les universitats i de les escoles en la formació de consumidors culturals, les connexions entre ciència i cultura, etcètera. Tot això no pot quedar al marge quan es pensen polítiques culturals que arribin a la ciutadania i contribueixin a forjar una societat més lliure, més responsable, més justa i més crítica.

Els governs de Jordi Pujol van tenir una relació difícil amb el món de la cultura, tot i la creació de grans infraestructures públiques, algunes pensades i impulsades pel primer titular d'aquest departament, Max Cahner, home d'acció que no deixava ningú indiferent. Joan Rigol, durant la seva etapa de conseller, va intentar tirar endavant un pacte cultural que no va passar de les bones intencions i les fases preliminars. Després, els dos tripartits d'esquerres no van respondre a les grans expectatives de canvi que s'havien generat en molts ambients culturals que veien el pujolisme com un fre. D'altra banda, el

dictat de les retallades i l'impacte de la crisi van provocar que el primer executiu presidit per Artur Mas no posés èmfasi en les polítiques culturals i, més endavant, el procés va tapar-ho tot i va convertir la majoria de consellers en gestors discrets del simple dia a dia. Finalment, cal afegir que l'aturada forçosa que ha comportat la pandèmia de la Covid-19 ha tret a la llum els deures pendents de l'Administració autonòmica i també les febleses d'una vida cultural dinàmica i rica, però de dimensions minoritàries, malgrat el gran focus que representa la ciutat de Barcelona com a capital global que rep i projecta activitat incessant, sovint d'avantguarda.

Ens mereixem un govern de Catalunya que aposti per la cultura amb ambició i mirada llarga. Quan escric aquestes ratlles, encara no s'han convocat les eleccions al Parlament i no sabem, per tant, en quins partits i en quines persones recaurà la responsabilitat de la reconstrucció del país. Qui assumeixi la Presidència de la Generalitat en aquests nous temps d'incertesa hauria de fer de la cultura una de les prioritats inexcusables de l'obra de govern, al costat de la salut i de l'ensenyament. Seria una veritable revolució i Prat de la Riba segur que brindaria feliç des de la tomba.